

Naujienu Antroji Dalis

NR. 759

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

K. BORUTA

BALTIJOS VĖJŲ DAINA

Dainavo Baltija su vėjais,
su vėtrom Baltija dainuos.
Rūstusis vargas dainas sėja,
piūtis ateis audros aiduos.

Skambėk Pabaltijy, laisva
kaip Baltijos bangų daina!

Daina mums vargą vargt padėjo,
daina iš vargo išvaduos.
Nuo Baltijos jau kyla vėjas
ir drumsčias jūros pakraščiuos.

Tai kilki, Baltija laisva,
už laisvę artinas kova!

Jau bunda, kyla vargo kraštas,
jau šniokščia viesulų sparnai.
Tuoj trenks perkūnija —
mūs laisvės pranašas,
ir mūsų pergalę nušvies žaibai.

Skambėk Pabaltijy, laisva
laisvų perkūnijų daina!

PRO VARPUS PRASIVERŽES ŽODIS PER KARĄ VILNIUJE

Tokiam, kaip tu, eilėrašciais prabilti
bent tik Vilniuje
iš švento Jono bokšto,
kai žodžiai veržiasi nepasakyti
ir jais baigi užtrokšti.

Tai kartą bent sugausk visais varpais,
kad žodžiai veržiasi nepasakyti
ir jais baigi užtrokšti.

Tai kartą bent sugausk visais varpais,
kad žodžių varis naktį nuskardentų
ir kaip perkūnija prieš aušrą trenktų
pritvinkusios širdies garsais,
prikeldamas iš miego
miestą šimtabokštį
iš naujo vėl gyventi ir kovoti.

Tebus kiekvienas žodžių varpo dūžis
kaip pavergtos tėvynės šūkis.

SIELVARTAS DĖL TĖVYNĖS

Tėvynėje mano sako:
kalėjimo, terbos neišsivadėk.
Tegul tai bus užburtas ratas,
bet Lietuvos
dar užtekės žvaigždė.

Tegul dabar suvargusioj tėvynėj
dangus rūščia naktim sutemęs.
Šluota debesų žvaigždes, ir tas nutrynė,
o gluonis sielvarte atsiklaupė ant žemės,
kad net ir man norėtųsi
kur galą rast po svirtim,
tačiau bendra dalia kitus kelius praskynė:
per sielvartą, kančias ir mirtį
reikės sukurti skaisčią ateitį tėvynės.

J. RIBERA (1588—1656)

Heraklitas, verkiantis filosofas

“DRAUGO” LAIKRODININKAI

Rašo M. Šnarienė

(Tęsinys)

“Įvedimas visuomenėn skirtingos sampratos, jeigu ta naujoji samprata neatneša aiškesnės tiesos vizijos, nebūtinai reiškia, kad toji (samprata), kuri ketinama pakeisti, yra išėjusi iš mados ar atgyvenusi. Jeigu kartą tiesa yra paregėta, ji reikalauja būti praktikuojama, o ne pakeičiama. Nepriklausomai mastas žmogus saugojasi, kad nepriimtų ar neatmestų sampratų dėl jų amžiaus ar naujumo, žinodamas, kad jis visuomet turi siekti patvaraus (amžino) standarto” — rašė “The Christian Science Monitor”, 1964 m. gruodžio 16 d. laidoje.

Anuomet Maironiui nereikėjo vadinamų “pristatymų” su prožektorių šviesomis ir kitokiomis butaforinėmis priemonėmis. Jam prašnekus, sukľuso visi, miestas ir kaimas, apšviestinas ir kaimietis — gėrė, kaip rasą! Ar ano laikotarpio Lietuvos visuomenė buvo labiau išprususi, kad savąjį poetą suprato ir atjautė geriau už dabartinę, jau 15 metų gyvenančią vad. Vakaruose? Tegul tik atsiranda, tegul tik pragysta naujasis išsivijęs Maironis — tautiečiai jo knygas grobstys ir skaitys!

Dabartiniai tautinių sutemų laikai per daug panašūs į Maironio laikmetį, kad jį galėtume palikti ramiai kape ilsėtis. Maironis vis dar tebevykdo savo pasiuntinybę: šaukia iš tautinio apsnūdimo ir nevilties. Šiai misijai jis dar ilgai bus reikalingas šiapus ir anapus raudonosios tvoros.

Įdomu, kad Donelaitis, būdamas didesne “seniena”, Draugo karštuolių taip nenervina ir negąsdina, kaip Maironis. Net jaunimas dabar bene labiau domisi Donelaičiu gal dėlto, kad šis poetas, būdamas giliau nugrimzdes į praitį, atrodo kitokesnis, dvelkias kita dvasia (egzotiškesnis). Praeitį dabarčiai (ir ateičiai)

negalėtų būti varžove, nes dabartis turi visas galimybes pasitempti, tobulėti. Tuo tarpu praitis jau laiko sustabdyta, sukaustyta, uždara, tuo pačiu būdu ji daugiau nesivysto. Dabartis nuolat naudojasi praities sukurto kapitalo palūkanomis.

Dabar dažnai nusiskundžiame, kad mūsų raštija ir kitokia dvasinė kūryba jauna ir negausi. Tai kaip tik reiškia, kad per mažai turime kultūrinių senienų. Negi manytume, kad savo kūrybinį brendimą ir pažangėjimą būsime pradėję tik nuo Škėmos, Mackaus, Ostrausko ar nuo abstraktininkų? Grožinės literatūros ir ypač dailės atžvilgiu mūsų laikysena dabar primena, lyg nuolat būtume sovietiniame teisme, kur kaltinamieji pagaliau “atsikvoši”, ima gailėtis, save kaltinti, kad pracityje “klydę”, pataikavę atsilikimui ir tik dabar jiems pagaliau “atsivėrę akys”.

Kitas stabdys, neva trukdys šių dienų kūrėjui įberti savąją dalį į dabarties kultūros aruodą, K. B. nuomone, esančios mūsų tradicijos ir papročiai: “Laiko tekmeje susiformavusi tradicija yra gerbtina ir net iki tam tikro laipsnio palaikytina. Bet kai tradicija ima užgožti visas naujosios kartos pastangas ištarti savąjį balsą, atnešti gyveniman ir savąją duoklę, yra jau nebe gerai”.

Ir kietasprandė gi ta mūsų išsivija! Ir, tur būt, tik viena tokia: nepaisant šauksmų apie viską “tirpinantį katilą” ir neišvengiamą susiliejamą (asimiliaciją) su aplinka, net ir po 15 metų mes vis dar tebetūnom savų tradicijų ir papročių užgožti ir pro šią sieną ne uodas snapo negalėtų įkišti. Ar, šitaip šnekėdami, kartais nesapnuojame? Kaip mūsų paaugliai iš tos (tradicijų) apgulties paspruko, kad

daugumas jų jau sunkiai bepašneka lietuviškai?!

Bet kurios tautos papročiai ir tradicijos, žiūrint į jas dabarties akimis, visada bus pasenę. Tačiau dabartinės kultūros požiūriu tradicijų nesvarstome. Vertinant šių dienų mastu, tautos papročiai nėra mokslinių ar kultūrinių pastangų nepajudinamas bokštas, o tik per ilgą laiką susidėsčiusi, susikristalizavusi tautos dvasios apraiška. Tradicijos nėra mada, kuri kasmet vis kaitaliojasi; jos turi atramą giliai praeityje, jos išauga veikiamos tautos gyvenosenos.

Iš mados tautos veido neatpažinsi, jos mįslės neatspėsi. Mada tautas ir žmones suvienodina, sakyčiau juos sudaiktina. Gi papročiai ir tradicijos juos skiria, o šiuo skirtingumu kaip tik prisideda prie atskirų tautų kultūrinio įvairalytiškumo išraiškos. Atsižadėdami savų tradicijų, tolstame nuo tautinės dvasios ir savaiminės tautinės išvaizdos.

Tautinių tradicijų nesukuria kiekviena karta, o ypač jų nesukuria, o tik greičiau jas praranda, iševijos visuomenė. Taipgi tautinių tradicijų nekuria atskiri asmenys ar šeimos. Bet visai be jų žmonės taip pat neišsiverčia: jei atsižada savųjų, tai laikosi svetimo krašto papročių. Pagal K. B. iševyti, kad tik savosios tradicijos negeros ir trukdančios pažangą, o svetimos pagaidaujamos ir sektinos. Bet, jei šitaip, tai kodėl mūsų papročių nesisavina kiti, juk mūsiškiai (papročiai) jiems būtų naujovė. Gyvendama Lietuvoje, negirdėjau, kad vad. mažumos būtų buvę užgožtos mūsų tradicijų. Kaip tik atvirkščiai: jos visos labai stipriai laikėsi savųjų.

Gyvenant už savos žemės ribų, papročiai vaidina ypač labai svarbų vaidmenį; jie sieja tautiečius, stiprina šeimos ryšius, svetimybėje padeda išlikti nenuskendus, teikia mūsų visuomenei ir kultūrinei kūrybai savitą atspalvį, skatina laisvės viltį ir t. t.

Tik stebėkite, kaip amerikiečiai visur iškiša savo "gyvenimo būdą". Jie, žinoma, nekalti, kad nepergyveno nei senovės nei viduramžių laikmečių, kad čia nėra nei senos kultūrinės nei tautinės praeities, kad jų istorija visai trumpa, pati visuomenė (tauta) labai jauna ir ta pati mišri ir margą. Todėl jų tas gyvenimo būdas ir papročiai yra ne tiek istorijos bėgyje nusistovėjusios tautinės dvasios atspindys, kiek miesčioniškų poreikių ir komercinės propagandos padaras. Juoba jis negali būti mums sukirtu ir pritaikytu pavyzdžiu, dabar būtina sektinu mums, ilgos praeities šiauriečių tautos iševijai.

Kol tėvynėje dėl rusų kolonistų antplūdžio ir kitokiomis užmačiomis vykdomo Lietuvos rusinimo gresia tautinė mirtis, o mums čia, iševijoje, metai iš metų prarandant dalį savo prieauglio ir retėjant veikėjams,

gresia dvasinis susmukimas, — žalinga savo tautiečius skatinti bodėtis savomis tradicijomis, ypač kad svetimuosius "būdus" ir papročius mes ir šiaip per skubiai savinamės. Visokių suvažiavimų, sukakčių ir net atskirų šeimų šventiniai pobūviai dabar vis dažniau vyksta viešbučiuose ar restoranuose — čia aiškiai į mūsų papročius braujasi svetimybės. Jos taip pat ateina su mišriomis jaunųjų draugystėmis ir pagaliau vedybomis. Nepraeis dar nei kitas penkioliktmetis ir iš tų liet. papročių liks tik liūdnas prisiminimas... Kam gi be paliovos raginti žmogų raitotis švarko rankoves, kai jis jau ne tik be švarko, bet jau beveik ir be marškinių!

Tradicijos ir papročiai atsimiešia patys savaime, nes svetimoje aplinkoje sunkiau jiems atsilaikyti. Jie pamažu kinta ir savaime, gyvenimo sąlygoms keičiantis. Mano augime kaime jau niekas mūsų apylinkėje per Kūčias neklojo šieno po staltiese, jo nedalino gyvuliams ir iš to šieno stabarų nebūrė ateities. O ką jau bekalbėti apie tą šieną ir lininę staltiesę čia, iševijoje? Arba kas dabar skirstys poromis malkų pagalius ir spėlios, ar mergina šiais metais ištekės ar ne? Toks paprotys neįmanomas, kai kūrenama anglimis, elektra ar dujomis. Ir jeigu Kūčios nebūtų tikišinio pobūdžio, nebūtų dalinami šventiniai paplotėliai (plotkelės), — kiek tų kūčinių papročių mes čia dabar turėtume? Tradicijų ir papročių ypač iševijoje, nėra reikalo jėga vyti iš gyvenimo: laikui bėgant, jie patys nyksta. Tik tėvynėje jie įgyja kitą išraišką, o iševijoje jie visai išstumiami, pasisavinant svetimus.

Čia augęs, brendęs ir mokęsis jaunimas savaime įsiurbiamas į šio krašto papročius ir madas. Kai mūsiškiai nuolat, nekantariai tampo vadeles, iševijos visuomenę stengdamiesi nukreipti nuo praeities "senienų", ko tada vertos kalbos ir skatinimai, kad mes, vyresnioji karta, turime įkvėpti ir perduoti jaunimui savosios tautos palikimą? Ką gi pagaliau mes tam jaunimui skiepyšime, jei mes patys tos praeities kratomės!?

Įrodinėdamas tradicijų neva kenksmingumą, pakenčiant jas tik "iki tam tikro laipsnio", K. B. galop tškė patį svarbų šiuo klausimu "tūžą" — Bažnyčios susirinkimo nutartus pertvarkymus: "Sakysim, kas gi beturi didesnę pagarbą tradicijoms, nešdama beveik poros tūkstančių metų krūvį, kaip Katalikų Bažnyčia. O tačiau vis dėlto mūsų akivaizdoje dabartiniame Bažnyčios Susirinkime tebevyksta tiesiog perversminė visų šių šimtmečiais susiklosčiusių papročių bei tradicijų peržiūra ir t. t."

Tradicijų požiūriu Bažnyčia jokiū būdu negali būti lyginama su tauta, o ypač su tautos dalimi iševijoje! Bažnyčios tikslai, uždaviniai ir priemonės skiriasi nuo siekimų ir pasiuntinybės tautos dalies, išsklydusios svetur ir besistengiančios išlikti. Bažnyčia — tarptautinė

Floridietė Deanna Greear nepatenkinta arbūzo ketvirtadaliu. Ji yra pasidėjusi net keturis. Jei pažįstamu nepasirodys ir troškulus pradės kankinti, tai ji viena yra pasiryžusi iki vėlyvo vakaro juos sudoroti. Ji išrinkta Floridos arbūzų karaliene.

organizacija, ji pagrįsta ne kuria nors tauta, bet siekia iškilti virš tautų, tarnauti ir šviesti visoms tautoms, būti visiems prieinama; jai rūpi visos žmonijos likimas.

Tuo tarpu atkirta tauta atstovauja tik save ir atsako tik už save. Savasias tradicijas Bažnyčia gali ir pakeisti, pav. jos vyriausybės susirinkime. Tauta, susirinkus kokioj sueigoj, savo tradicijų pakeisti negali, juo labiau to negali padaryti iševija. Bažnyčios papročiai ir apeigos taikomos visoms tautoms, visai katalikiškai žmonijai. Gi tautos tradicijos ir papročiai, kilę tautoje, jai ir tarnauja. Bažnyčia savo mokslą ir apeigas perša ir taiko visoms katal. tautoms. O atskiros tautos savo papročių kitoms tautoms neperša ir neužkaria (nebent okupacijos ar priverstinio nutautinimo atveju). Bažnyčia, būdama virštautine org-ja, neturi tikslo laikytis vienos tautos tradicijų (o ir tai katal. Bažnyčios rytuose ir liturgijoje) atspindi daugiausia italų tautos dvasios ypatybės ir skonius).

Bažnyčia tautas sieja, savitos tradicijos tautas skiria. Bažnyčia, atsisakydama šimtmečiais nusistovėjusių papročių, stengiasi prieiti arčiau prie šių laikų žmogaus. Mūsų tautiniai papročiai padeda mums išlikti, nenutolus nuo savo tautos. Tačiau Draugo kultūrinio priedo tvarkytojas, besigrumdamas su didžiausiu pažangos "kenkėju" — tradicijomis, vis tiek prisipyręs perša mūsų iševijai vadovautis Bažnyčios pavyzdžiu: "Bažnyčios pavyzdys ypač išdėmėtinas senajai ir viduriniajai mūsų iševijos kartai, kuriuose tai viena tai kita nuo šių laikų gyvenimo atšokusi ir vos prieš dešimtmečius gimusi tradicija laikoma jau nepajudinama, lyg ant jos rymotų visas pasaulis."

Palyginimas visiškai prašau-na pro svarstomą klausimą. Aišku taip pat, kad pasaulis nesiramsto ir bet kurio kito krašto kad ir senais papročiais. Deja, rašėjas, Bažnyčios atvejį taikydamas tik senajai ir vidurinei mūsų iševijų kartoms, tuo būdu remia jauniausiąją kartą, kuri jau liet. tradicijų labai mažai arba ir visai nesilaiko. At-

seit, K. B. tiki, kad svetimos, nors ir "prieš dešimtmečius gimusios tradicijos" jau kur kas stipresnis pagrindas mums atsiremti, negu savi tautiniai papročiai. Pagal rašėjo logiką iševitų, kad ant jų (ant tų mūsų pasiskolintųjų) ko gero jau ir visas pasaulis bus parimęs. Šitoks protavimas tada veda į įtaigojimą mūsų senus papročius pakeisti "kuo kitu".

Būtų buvę kur kas geriau, jei rašėjas aiškiau būtų prasitaręs, prieš kuriuos būtent mūsų papročius jis taip atkakliai spyriuojasi. Apskritai, tradicijų prie kasdieninio gyvenimo niekas nelipdo; jos turi savą paskirtį, laiką ir vietą. Jau anksčiau esu minėjusi, kad seni krašto papročiai nebūna dabarties gyvenimo išraiška, jie visada bus nuo gyvenimo "atšokę", kitaip jie ir nebūtų tradicijomis vadinami. Jeigu jos būtų šių dienų išraiška, tai nereikėtų nei pastangų joms išlaikyti: jas palaikyti nesuinteresuotas nei biznieriūs nei mada. Šioji tradicijų apskritai nemėgsta, nes mada — priešgynybė tradicijai.

Bažnyčios susirinkimo paskelbtos naujovės dar labai jaunas ir šviežias dalykas, todėl be reikalo K. B. šiuo pavyzdžiu mūsų iševiją graudena. Neįsigalėjusių naujovių gerųjų ypatybių dar nepakako laiko pajusti, o dar mažiau iš jų ko pasimokyti.

(Bus daugiau)

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS ILL.

PEPE'S

OLD TIME

BAR-CAFE

Serving The Finest in Foods
Imported Beers On Tap
767-9368 * 4142 W. 63rd ST.

SKAITY... AGINK
KI
N

A. NEVARDAUSKAS

MANO GIMTINĖ - LECKAVA

Leckava — bažnytkaimis, Mažeikių apskritys ir valsčiaus, pačiame Latvijos pasienyje, 10 kilometrų į šiaurę nuo Mažeikių, ant dešiniojo Ventos kranto prie jos intako Vadaksties, kuri atlika tarp Lietuvos ir Latvijos valstybinę sieną.

Leckavos miestelis su greta esančiu kaimu turėjo apie puspenkto šimto gyventojų. Leckavos parapijoje buvo 2237 parapijiečiai. Leckavoje 1785 metais Adomas Gurskis pastatydino medinę bažnyčią, kuriai buvo duotas šv. Lauryno — kankinio vardas, o 1881 metais vyskupo Beresnevičiaus ji buvo konsekruota. II-jo Pasaulinio karo audrai praūžiant, ši bažnyčia buvo sudeginta. Tačiau išliko mūrinė varpinė ir naujai pastatyti špitolės pastatai. Po II-jo Pasaulinio karo Leckavos klebono P. Venckaus pastangomis ir parapijiečių rūpesčiu iš naujosios špitolės pastato pusės buvo pastatyta mažytė medinė bažnytelė ir greta jos pašventorėje klebonui gyventi namelis.

Kalvinų bažnyčios griuvėsiai

2 kilometrai į šiaurę nuo Leckavos, Ventos kairiajame krante yra buvusių kalvinų bažnyčios griuvėsiai. Pirmąją bažnyčią kalvinai buvo pastatę 1622 metais. Jai 1644 metais sudegus, Radvila toje pačioje vietoje atstatė naują mūrinę, kuri išsilikė iki XVIII amžiaus pradžios. Tačiau kitais istoriniais daviniais yra žinoma, kad Griežės dvaras židukų valsčiuje, Mažeikių apskrityje, Ventos ir Vadaksties santakoje buvusi labai sena sodyba ir piliakalnis Griežė (Gresen). Ši Griežės pilis minima eiliuotoje Livonijos kronikoje. 1264 metais ši pilis buvo teutonų ordeno sudeginta. Ir 1632 metais dvarininkas Jonas Bilevičius pastatė kalvinų bažnyčią, o 1654 metais Putkameris jau pastatė mūrinę bažnyčią. Kaip ten bebūtų su tų bažnyčių štatymu, yra faktas, kad iki šių laikų teberiošgo jos griuvėsiai. Kas yra būdinga, bažnyčia statyta iš paprastų, netašytų, apvalinių lauko akmenų. Bažnyčios akmeninės sienos labai storos. Akmenys sienose sucementuoti su kažkokia medžiaga, kad per šimtmečius jokios audros bei liūtys neįveiktų galutinai bažnyčios bokštų nei jos sienų nugriauti. Praeinantiems pro Griežės dvarą, jos aukštai iškilę sie-

nos mūrai kiekvieno praeivio dėmesį patraukdavo. Kai kurių išorinių sienų, smailėjančiose viršūnėse, bokštai tvirtai keliolikos metrų aukštyje tebelaikė iškeltus buvusių bažnyčios sienų didžiulius akmenis.

Soniniame bažnyčios akmenų mūro priestato viršuje augo pušis. Josios aukštis ir storis liudijo, kad pušis yra labai seniai čia gimusi. Ji iškilusi aukščiau bažnyčios mūrų ir savo žaliuojančia viršūne linguodama, tarsi sveikino kiekvieną praeivį.

Ne be to, kad per ilgus šimtmečius vienas kitas nukritęs bažnyčios sienų mūro gabalas bei akmuo nebūtų didinęs bažnyčios griuvėsių krūvas.

Jokubinių jomarkas

Palikę bažnyčios griuvėsius ir Griežės dvarą, persikelkime keltu per Ventą ir kitoje pusėje Ventos staptelėkime toje vietoje, kur Vadakstis įteka į Ventą. Žvilgtelėkime iš šio dviejų upių susiliejusių krantų trikampio į plačiasias pievas — lankas, kurias leckaviškiai Lenkėmis vadino. Šitose Lenkėse nuo neatmenamų laikų vykdavo metinis jomarkas Jikūbinės. Šituo Jokubinių jomarku buvo išgarsėjusi Leckava.

Jomarkas formaliai prasidėdavo po 15-tos liepos pirmąjį sekmadienį, tačiau jau savaitę prieš Jokubines, Lenkėse prasidėdavo vykdomieji darbai jomarko pasiruošimui. Leckaviškiai išsinuomavę iš ūkininkų didesnius sklypus, statydavo įvairiausius lentinius pastatus. Žinoma, šie pastatai buvo statomi pagal gautus iš vertelgų užsakymus. Taip pat ir daugelis "karabelninkų" nuomavosi lankoje sklypelius būdoms statyti. Jie visi iš anksto turėdavo sklypų savininkams užsimokėti nuomą. Mokestis buvo imamas pagal vietą ir sklypo didumą. Jomarko plotas būdavo išplanuojamas, tarsi statomam miestui; pravedamos centrinės ir šalutinės gatvės, kad į jomarką atsilankiusieji galėtų laisvai judėti.

Kai kurie leckaviškiai taip pat pasistatydavo marškomis dengtas būdas ir jomarko metu įrengę įvairiausias prekyvietes, daugiausiai valgyklas, mėgindavo pasipelnyti.

Užsibaigus Žemaičių Kalvarijos atlaidams, tuoj į Leckavą atsikraustydavo: pirmieji pasirodo

ubagai, smulkūs vertelgos — karabelninkai, vietinių žmonių vadinami bagamazninkais. Kiek vėliau atvyksta arkliais prekiaujanti mainininkai, čigonai, žydai ir sukčiai.

Tos rūšies jomarkininkai sustodavo Leckavoje ir jos tirštai apgyventoje apylinkėje. Tada ūkininkams vargas. Nes buvo tokių jomarkininkų, kad vogdavo šieną, laukuose išpiaudavo dovilus. Pakelėse gyvenę ūkininkai turėdavo savo laukus saugoti. Be to, įvairiausio plauko jomarkininkai lankydavosi pas ūkininkus ko nors nusipirkti, o kiti tuo pačiu metu išvogdavo vištas, lašinius, kartais nesigėdindavo ir aviną pavogti. Greta šių visų jomarkininkų per kaimus traukdavo visokiausi ubagai, paliegėliai, lozorai — visi maitindamiesi iš išmaldos. Duosnūs žemaičiai nesigailėjo jiems išmaldos. Vienur pavalygdindavo, kitur gaudavo duonos puskepalį, miltų, kruopų, lašinių griežinėlių, bulvių ir kitokių gėrybių.

Žemaitijoje buvo nei ir daina sukurta apie išlepusius ubagus, kurie nenoriai imdavo išmaldą — miltais, kruopomis, duona:

Neduck duonos ištrupinsiu,
neduok miltų išdukinsiu,
Neduok kruopų išbarstysiu,
neduok bulvių išmėtysiu!
Duok lašinių gerą šmotą, gausi
danguje zaplotą (atlyginimą)!

Jokubinių išvakarėse į Lenkes iš didmiesčių atsikraustydavo cirkai, variečių teatrėliai, zoologinių gyvulių parodymai. Vietinių teigimu, suvažiuodavo įvairiausi žmonių pinigų viliojotai. Nuo jų neatsilikdavo ir leckaviškiai. Jie savo būdose atidarydavo valgyklas, į kurias eidavo besikuriai vertelgos pavalygti. Būdų atidarymu prasidėdavo ir pats jomarkas. Tačiau, formaliai jomarkas prasidėdavo tik sekmadienį ir tas sekmadienis buvo vadinamas piemenų jomarku. Jokubinės jau buvo virtusios tradicine didžiule švente. Samdiniai, persisamdydami pas ūkininkus tarnauti, ar tai Leckavos apylinkėje, arba Kuršė pas latvius, kiek-

vienas išsiderėdavo iš ūkininko vieną laisvą dieną jomarko metu. Piemenys būdavo išleidžiami į jomarką sekmadieniais, o visi kiti į jomarką vykdavo pirmadienį. Į jomarką vykdavo net ištisos šeimos. Ūkių apsaugai likdavosi seneliai bei tie, kurie buvo buvę sekmadienį. Į jomarką atvykdavo ne vien tik iš artimųjų Leckavos bei Kuršo apylinkių žmonės, bet suplaukdavo ir iš tolimų apylinkių. Ūkininkai gabendavo gyvulius, paukščius, žemės ūkio gaminius, įvairiausius ūkio reikalingams medžio išdirbinius bei padargus.

Moterys gabendavo audeklinius ir mezginių išdirbinius. Be to, kai kurie ūkininkai atsigabendavo naminio alaus ir vežimuose pasistatę statines — verpeles šinkuodavo. Dalį alaus parduodavo, o kitą patys išgerdavo besivašindami.

Juk į Jokubines daugumas važiuodavo ne prekiauti, bet susitikti pažįstamus, gimines, prietelius ir kaimynus. Jomarkė vašindavosi. Vieni eidavo į bū-

(Nukelta į 5 psl.)

PASKUTINIS KVIETIMAS

Birželio 9 d. į Vilnių išvyksta grupė lietuvių

Birželio 9 d. grupė lietuvių išvyksta Lietuvon. Vilniuje susitiks gimines ir senus draugus. Kelyje į Lietuvą sustos Londone ir Maskvoje.

Londone turistai turės laiko gerai pasišvalgyti po miestą, nupirkti dovanų giminėms.

Vilniuje grupė lankysis pilnas 11 dienų ir pasimatys su giminėmis, kurie atvyksta iš visų Lietuvos dalių.

Grįžtant atgal į šią šalį vėl sustos Maskvoje ir Paryžiuje.

Kas norėtų su šia grupe vykti Lietuvon, tai dabar laikas užsiregistruoti birželio 9 d. kelionei. Paskambinkite Gordon Travel Service, 220 South State Street, Chicago (tel. Webster 9-6362). Čia Jums patarnaus ir padės laiku gauti pasą ir vizą, kad galėtumėte išvykti birželio 9 dieną kartu su važiuojančių grupe. (Pr)

COSMOS PARCEL EXPRESS CORPORATION

Patikima ir žinoma firma Amerikoje, turinti daugelio metų patyrimą leidžiamiems siuntiniams į USSR

PRANEŠA:

Eilėje garantuojamų užsakymų sovietinės gamybos prekežs, kaip tai: AUTOMOBILIAMS, ŠALDYTUVAMS, TELEVIZIJOS APARATAMS ir kt., pats gavėjas gali pasirinkti dovanas už bet kokio dydžio sumą.

Jūs taip pat galite užsakyti MAISTO PRODUKTŲ DOVANAS giminėms, esantiems USSR. Pristatymas skubus iš produktų sandėlių, esančių SOVIETŲ SAJUNGOJE. Kainos prieinamos.

Katalogų prašykite bet kuriame mūsų skyriuje arba Vyriausioje Įstaigoje:

45 West 45th Street,
New York, N. Y., 10036, Room 1101

Tel. CI 5-7905

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išituks, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding	Manhattan Fire & Marine
American Indemnity	Mercury Mutual
Casualty Mutual	Monarch
Fidelity & Deposit	National Union
Fire and Casualty of Conn.	New York Fire
Gibraltar Insurance	Security Insurance
The Hanover	United States Fire
Highway Insurance	Universal Insurance
The Home	Western Fire & Casualty
Interstate	California Life
LaSalle Casualty	

R. Jaloveckaitė - Dapšienė prisimenant

Roma Jaloveckaitė - Dapšienė

Jauna, vos 36 metus sulaukusi, 1964 m. balandžio 12 d. Los Angeles mieste mirė Roma Jaloveckaitė - Dapšienė. Gimusi buvo Marijampolėje 1928 m. vasario 16 d. Vaikystėje kartu su tėvais gyveno įvairiuose Lietuvos miestuose ir mokėsi Kauno konservatorijoje, Vilniaus muzikos mokykloje bei Vilniaus mergaičių gimnazijoje. Karas nutraukė mokslą Lietuvoje ir Roma Jaloveckaitė gimnaziją baigė Ravensburge, Vokietijoje — lietuvių tremtinių gimnazija. Tais pačiais 1947 metais, vos gimnaziją baigus, įstojo į Tuebingeno universitetą, bet čia neilgai studijavo ir 1948 metais su tėvais emigravo iš Vokietijos į Venecuėlą.

Iš prigimties turėdama palinkimą muzikai, ir bendrai būdama jautri menui, Roma Jaloveckaitė turėjo gabumų ir rašyti — kurti poezijos bei prozos. Rašė eiles bei prozinius vaizdelius ir daugiausiai juos spausdino Pietų Amerikos lietuvių laikraščiuose, nes Pietų Amerikoje, Venecueloje, gyvenant jai tenykščiai laikraščiai buvo artimesni. Pirmieji jos kūriniai spaudoje pasirodė 1948 metais.

Daugiausia savo kūrybos Ro-

ma Jaloveckaitė yra išspausdinusi "Argentinos Lietuvių Balse" bei "Laiko" laikraščiuose Argentinoje; Venecueloje — "Atgarsiuose", "Tėvų Kelyje"; ir "Tėvynės Aido" — Kolumbijoje. Savo eilėrašiais ji buvo Kanadoje leidžiamų "Tėviškės Žiburių" ir "Moters" žurnalo bendradarbė.

Nuo 1956 metų Roma Jaloveckaitė - Dapšienė, su vyru violončelistu Viktoru Dapšiu ir dviem mažais vaikais, gyveno Los Angeles mieste. Čia ji nekartą yra skaičiusi savo kūrybos literatūros vakaruose bei kitokiuose organizacijų rengimuose. Jos eilėraščių buvo išspausdinta Los Angeles leidžiamų "Lietuvių Dienų" žurnale bei "Užuolankos" numeryje, kurį 1961 metais suredagavo Juozas Kaributas, skirtą Los Angeles lietuvių kultūrinei veiklai pavaizduoti. Yra buvę išspausdinta Romos Jaloveckaitės - Dapšienės eilėraščių ir kitoje Amerikos lietuvių spaudoje.

Jausdama palinkimą rašyti, Roma Jaloveckaitė - Dapšienė Los Angeles gyvendama stengėsi savo akiratį plėsti ir Hollywoode įstojo į autoriams skirtą mokyklą — Palmer Institute of Authorship, — ir ją 1960 metais gerai baigė. Gyvenimui ir kūrybai besiruošiant, be abejo talentui nespėjus nė sustiprėti, Romą Jaloveckaitė - Dapšienę ištiko liga (vėžys) ir mirtis.

Dabar jos vyras Viktoras Dapšys tebegyvena Los Angeles mieste su dviem mažamečiais (berniuku ir mergaite) vaikais. "Naujienu" korespondento prašytas Viktoras Dapšys iš Husių poetės Romos Jaloveckaitės - Dapšienės rankraščių parinko eilėraščius, kurie čia spausdinami.

Gaila mums kiekvieno lietuviu, be laiko į kapus nuėjusio, dar labiau gailime Romos Jaloveckaitės - Dapšienės, kuri turėjo talentą rašyti.

J. Klauseikis

ALGIRDAS GUSTAITIS VENECUELOJE

Vasario 16 minėjimas surengtas vasario 13 d. vakare Venecuolos Lietuvių Centro šv. Kazimiero salėje Caracas, Venecueloje. Paskaitė skaitė inž. Vladas Venckus. Jos metu, pasifiktas ir lydimas dail. K. Jezersko su poniu, vietos lietuvių klebono kun. Perkumo ir kt., atvyko iš Kalifornijos pakviestas svečias kultūrininkas Algirdas Gustaitis. Paskaitininkas pertraukė paskaitą, pristatė svečių kaip nepavargstantį ir nusipelnusį ko-

GERBIAMAS NAUJIENŲ PRIETELI,
PAAUKODAMAS NAUJIENŲ MAŠINŲ FONDUI, ATLIKSI DIDELI IR GARBINGA DARBA. KIEKVIENA DIDELĖ AR MAŽA AUKA BUS TINKAMAI ĮVERTINTA.

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 10, 1965

votoją už lietuviškumą, žinomą viso pasaulio lietuviams.

Vėliau, iš garbės prezidiumo svečias pasakė trumpą, bet patriotišką kalbą, kviesdamas visad būti lietuviams. Gustaičio atsivežtas ir parodytas filmas "Lietuva — Europos nugalėtoja" visiems paliko gilų įspūdį.

Minėjime ir po to vaišėse dalyvavo apie trečdalis Venecueloje gyvenančių lietuvių. Jų metu svečias su daugeliu susipažino asmeniškai. Po to įvyko dar vienas Gustaičiui pagarbimas, pilnas sveikinimo kalbų, dovanų.

Dar vėliau Algirdas Gustaitis įkalbėjo į garso juostą. Kun. Perkumas tą kalbą paleido per vietinį radiją.

Venecueloje svečių globojo Lietuvių Bendruomenė, pirminkaujama Zigmo Domeikos. Minėjimo metu programai vadovavo Danutė Statkutė.

Venecuolos lietuviai prašo jų nepamiršti ir kitų lietuvių veikėjų.

V.

Roma Jaloveckaitė - Dapšienė

V I E N A T V Ė

Vienatve, tu esi keista viešnia,
Iš mėlynų dausų atėjus.
Tu visada prisimeni mane,
Kai šūkauja graudžiai išlęš vėjas.

Tu sėdi prie manęs tada,
Ir aš jaučiu giedresnę dieną;
Kai glostai mano veidą tu vėsia ranka,
Jauki ramybė širdyje palieka.

Tu atneši man tylų džiaugsmą, —
Tada iš miego bunda gėlės...
Aš nejučiu nei ilgesio nei skausmo,
Nors skundžiausi pavargę dienos...

Vienatve, tu esi palaiminta viešnia,
Mane gyvenime dažnai lydėjus...
Ir net prisimeni mane tada,
Kai ūkanas negali išblaškyti vėjas...

V A K A R A S

Ir vėl ateina vakaras, —
Kažkas pažįstamo, sunkaus krūtinėn renkas...
Viešnia tamsi pagrobia džiaugsmo atskalą,
Ir nežinau ar verkt, ar juoktis, vienumoj paskendus...

Matau tuštėja gatvės, —
Languos vėl mirga daugiaspalviai žiburiai...
O ten toli, toli laukuos užmiega gėlės nakčiai,
Ir žmonės ilsisi po vasaros kaitrios dienos tenai.

Skardžiai kvatojas vakaras,
Ir tas jo juokas skverbiasi į mano širdį taip aštriai...
Girdžiu lyg sako man kažkas nematomas:
"Esi lyg bangos blaškomos į krantą amžinai".

... Ir taip bijau aš vakaro,
Kuris pagrobia mano paskutinę džiaugsmo atskalą...

PARTIZANO LAISKAS

Sugrumba pirštai rašant šitą laišką, broliai,
O akys merkiasi nuo nemigo klaidžių naktų.
Tamsos klastoj žaibai išlęš žemėn puola,
Kandžia suvirpa miškas,
Su žūstančiais kartu...

Jaučiu neišsakytą nuovargį širdyje ir kūne, —
Prabėgo dienos, blėsta viltys grįžti į namus...
O ilgesys išvysti tėviškę svajone liko pakeliūne,
Dėl laisvės aš,
Kasdieną ūkanon kovų giliau brendu...

Ak, suzvimbė kažkas... ir skaudžiai skverbiasi krūtinėn...
Nakties klasta prabyla — ūkauja miškai —
Girdžiu toli pirkelėje lyg motina suklinka...
Ir žydi gėlės rausvos...
O žvaigždės merkiiasi lėtai —

— Ir partizano kraujas
Jau margina laiške iškrypusias raides —

Ponia A. G. Atwater, bežiūrėdama kitataučių moterų drabužius, išstatytus Chicagos Historical Society patalpose, susidomėjo lietuviškais drabužiais ir juos apžiūrino. Chicago Sun-Times reporterė Carmen Reporto ją nufotografavo prie lietuviškų aprėdalu.

MANO GIMTINĖ...

(Atkelta iš 3 psf.)

dose įrengtas valgyklas, kiti susibūrę prie savo vežimų pilstydavo alutį, kapodavo išdžiovinčius sūrius, raikydavo pyragus, laužydavo džiovintas dešras, piaustydavo rūkytus kumpius ir kitas gėrybes. Dar kiti susimetę Ventos bei Vadaksties pakrantėse po žaliuojančiais medžiais ir pasitęsę ant žemės marškas, puotaudavo.

Jomarkas tęsdavosi iki vėlyvos nakties. Ypatingai jaunimas ūždavo ir smaguriaudavo, nes metuose kartą tik būna tokia diena. Visi nė kieno nevaržomi gali iki sočiai linksintis ir per metus taupyti pinigus išleisti. Be to, kiekvienas stengiasi aplankyti ir pamatyti vertas pramatinės, k. a. cirkus, karuselės, įvairiausias būdas.

Tenka dėl visko paminėti, kad į Jokūbines lankydavosi ir Kuršo latviai. Jie atvykdavo ir iš tolimesnių apylinkių. Atsiveždavo ūkininkai ne tik savo šeimas, bet kartu ir samdinius, kurie čia palikdavo leckaviškiams nemažai pinigų. Aplankę jomarko pramatinės, eidavo į valgyklas pasivaikšinti, daugiausiai pas asmeniškai pažįstamus valgyklų laikytojus. Jie nesitenkindavo vien tik pyragu, limonada ir šildytomis dešromis. Tokiomis progomis svaiginančius gėrimus galėdavo už aukštesnes kainas parduoti. Bet tokiais atvejais grėšė ir nemažas pavojus iš akcizo revizoriaus, kuris taikydavo netikėtai valgyklas užklupti, kad pagavus pardavinėjant draudžiamus gėrimus. Nors to buvo galima ir išvengti. Jomarko tvarkai palaikyti stražninkai (policininkai) norėdami ir pasipelnę, apie atvykusį revizorių tuojau pranešdavo vertelgoms.

Būdavo metų, kad Jokūbinių jomarkas netilpdavo tarp Ventos ir Vadaksties krantų — Lenkėse. Tada dalis vertelgų ir visų kitų verslų žmonės persimesdavo į Kuršo pusėje esančias lankas. Vadakstis vasaros metu dažniausiai būdavo labai sekli. Ypatingai ties Lenkėmis buvo galima ją kai kuriose vietose pereiti net ir kojų nenusiauvus. Bet kada po didesnių liūčių Vadakstis ištvindavo, tai iš Lenkių į Kuršą buvo galima persikelti tik keltu. Abiejose Vadaksties pusėse susiliejęs į vieną jomarkas atrodydavo, lyg ir banguojanti jūra. Alinėse, bei traktieriuose grojančių dūdų orkestrų muzikos garsai, arklų žvengimas, gyvulių baubimas, mainininkų rekvavimai ir šiaip įsilinksmintusių žmonių krykštavimas kėlė didžiausį ūžesį, kuris

buvo toli už jomarko ribų girdimas. Jomarkas tęsdavosi tris dienas, bet tikrumoje kol paskutinis karabelninkas apleisdavo Lenkes, užtrūkdavo visą savaitę.

Po jomarko, ubagų balius

Lenkėms ištuštėjus, pasižvalgykim po Leckavos apylinkes. Ypatingai nepraeikime pro šalį nepažvelgę iš arčiau į ubagus ir į jų užkulisinį gyvenimą. Čia turimi mintyje "profesionalai" ubagai. Jomarkui pasibaigus, tokie profesionalai ubagai susikraustydavo į Leckavą pasilsėti, kelti jomarko užbaigtuves. Dažniausiai jie pasirinkdavo kur nors nuošalesnėje vietoje, nuo žmonių akių uždaras patalpas, ir jose laukdavo laiko į kitą jomarką išsikraustyti. Tokiose uždaroje patalpose susimetę abiejų lyčių ubagai praleisdavo laiką besilinksmindami. Vietos žmonių žodžiais tariant, "Svieta perėjūnai iš žmonių išviliotais pinigais kelia puotas su šokiais". Čia jau nebebuvo matyti nei vieno ubago, nei lozorius. Daug pinigų iš ubagų uždirbdavo tų patalpų savininkai. Jie aprūpindavo ubagus svaiginančiais gėralais, rūkalais ir pagal ubagų pageidavimą gardžiausiais valgiais. Už viską jie mokėdavo gryniais nė nesiderėdami.

Leckavoje gyvenant nebuvo sunku iš arčiau įžvelgti, kaip tokie svieta perėjūnai lengvai uždirbdavo ir kaip uždirbtus pinigus išleisdavo. Į Jokūbines ubagai atsikraustydavo pavieniai, bet Leckavoje laukdami Jokūbinių jomarko, susimetę, kaip anksčiau minėta už uždarytų durų smagūriaudavo. Jomarkui dar nė neprasidėjus, ubagai jau sugužėdavo ir išsiskirstydavo iš anksto sudarytomis grupėmis bei pavieniai, ir užėmę pozicijas nuo ankstyvaus ryto iki vėlyvos nakties vyliodavo žemaičio pinigus. Negaila ir auka duoti, užprašius už artimo mirusiojo sielą pagiedoti prie jo patrono. Prašytojui tebestovint, giedorių grupės pravadyrius, sumaniai kurdamas giesmės žodžius ir armonikai pritariant, užtraukdavo užprašytąją giesmę. Tokios giesmės jokiam giesmyne nebuvo galima rasti. Graudūs ir pamaldumu persisunkę giesmių žodžiai jaudindavo aplink giedorius susispietusius klausytojų būrius. Tik žiūrėk, vienas už kitą skuba įvairiausių šventųjų vardais užrašyti giesmes ir nesigaili jiems pinigų.

Neatsilikio ir pavieniai ubagai. Jie mokėjo suvaidinti ir vaizduoti baisiose žaiduose skęstančius lozorius. Čia kitas "nebevaikštantis", paliai žemę besiraičiojantis vaizduodavo nebeišgydomą paliegėlį. Kitoje vietoje

Prezidento žmona pradėjo nešioti kitokią šukuoseną.

žiūrėk, jaunas žmogus barzda apšepęs, lyg apsamojęs kelmas, rementais pasirėmęs, pasigailėjimo ieškančiomis akimis žvilgčiodamas į praeivius šaukia:

— Pasigailėkite! Pasigailėkite!.. Vargšo invalido! — Meta rementus ir krenta pats žemėn lyg pelų maišas ir raičiodamas purškia putas iš burnos ir rankomis ore graibydamas, tarsi pagalbos ieško. Suvaidinęs žiaurios ligos kankinimo vaizdelį, atsipeikėja. Nusitvėręs į šalį numestus rementus, po kelių bandymų, atsistoja. Už pažastų ant rementų pasikabinęs vėl rėkia: — pasigailėkite nelaimingo ir Dievo rykštės ištikto žmogaus!

Gi žiūrėk kitoje vietoje vėl kitas raičiojasi žaidose nuskenęs, bet ar kuriam žiūrovui būtų atėjusi mintis į galvą, kad šis artistas - ubagas su uždėtomis mėšomis ant apnuogintų savo kūno dalių gali padaryti pasibaisėtinas žaidas.

Negalima būtų pasakyti, kad tik vieni ubagai sukčiaudami uždarbiavo. Šitokios didelės apimtys jomarko pasėkoje visi vertelgos, kartu ir patys lecka-

viškiai po jomarko sakydavo: — Šiomet jomarkas buvo geras. Davė tokias pajamas, kad gautas pelnas beveik garantuoja visų metų pragyvenimą.
(Bus daugiau)

D J'S BEAUTY SALON
6730 So. Pulaski Rd.
For the styles to glamorize you in the year ahead!
Permanents — Styling — Tinting — Frosting — Silver Blending — Cutting — Shaping.
Hours Mon. — thru Fri. 9 to 9 P. M. Sat. 9—5, Sun. — 9—1.
Phone for appointment 582-1383

RECEPTŲ
SPECIALISTAI

**J. ir J.
PHARMACY**

**ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS**

Jūsų registruoti vaistininkai

IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA

GAUTAS NAUJAS TRANSPORTAS
VELYKINIŲ ATVIRUKŲ LIETUVIŠKŲ IR ANGLIŠKŲ IVAIRIOMS PROGOMS IR MRS. SNYDERS SALDAINIAI IR VELYKINIAI KREPSLIAI

2557 West 69th Street
Tel. PR 6-4363

D E M E S I O

FIRMA

Package Express & Travel Agency, Inc.

Vyr. Įstaiga

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Pagal susitarimą su Sovietų Sąjungos Vnešposiltorg priima užsakymus iš Amerikos gyventojų dovanom, aukštos kokybės sovietinėmis prekėmis, kurios bus įteiktos be jokių muitų ar kokių primokėjimų giminėms, gyvenantiems Sovietų Sąjungoje.

Didelis prekių pasirinkimas; tarp jų automobiliai, motociklai, dviračiai, televizijos aparatai, šaldytuvai, radio aparatai, suvamos mašinos, foto aparatai, laikrodžiai, akordeonai ir t. t.

Prekių pristatymas garantuojamas per 5 iki 40 dienų, atsižvelgiant į tai, koksai daiktas dovanom parenkamas.

Reikalaukite telefonu ar raštu katalogus, kuriuos gausite nemokamai iš mūsų Vyr. įstaigos.

Package Express & Travel Agency, Inc.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Praeities staigmenos kaip pamokomi įvykiai dabarties laikams

Gyvenime kartais pasireiškia tokių staigmenų, kurios išugdo žmonėse visokius spėliojimus. Nors paprastai tie visoki spėliojimai dažnai yra vadinami tuščiais plepalais, tačiau kai kurie iš jų pavirsta tikrenybėmis. Tai gi kai kurių spėliojimų sigalėjimas parodo, kad panašiais atvejais reikia mokėti padaryti atitinkamą išvadą.

Aš čia nurodysiu dalį tokių spėliojimų bei gyvenimo staigmenų, ką pats esu matęs savo akimis arba, kitaip sakant, savo kailiu patyręs. Pirmojo pasaulinio karo metu man teko 1916 metų gale nuvykti iš Maskvos į Petrapilį (tų laikų Rusijos caro būstinę) pasisvečiuoti pas savo artimuosius. Tuo laiku vadina mojo Lietuvos Komiteto leidžiamo lietuviško laikraščio "Lietuvių Balso" redaktorius Liudas Noreika ir viceredaktorius Boleslovas Masiulis buvo rusų kariuomenės ėmimo komisijos paimti į ligoninę sveikatai ištirti 2 savaitėms, taigi laikraštis liko be redaktorių. Lietuvos komitetas, negalėdamas greitai surasti kito žmogaus, man pasiūlė eiti "Lietuvių Balso" redaktoriaus pareigas. Ir štai po poros dienų, kada aš visai vakare redakcijos kambary žiūrėjau įvairius straipsnius, išgirdau gretimame kambary to laikraščio administratoriaus Adomo Dundzilos ginčą su kažkokiu žmogumi dėl laikraščio redaktoriaus.

Mat, A. Dundzila buvo pasakęs, kad laikraščio redaktoriaus nėra, o tas atėjęs žmogus pabrėžė, kad jei laikraštis eina, tad ir redaktorius turi būti. Tuoju paaiškėjo, kad tas atvykęs yra rusų cenzūros agentas, norįs su redaktoriumi arba einančiu jo pareigas slapta pakalbėti. Ir tas cenzorius atėjo pas mane į kambarį, išsiėmė iš portfelio kelių puslapių raštą ir paprašė mane tyliai jį perskaityti. Tame rašte viršų buvo užrašas "Vesma sekretno" (visiškai slapta). Jame buvo smulkiai nurodyta tada pagarsėjusio Rasputino nužudymas, įvykdytas artimiausių caro šalininkų vaišėse, kuriose dalyvavo Jusupovas, Puriškevičius, Pavlovičius, Suchotinas.

Tame cenzūros rašte buvo nurodyta, kad laikraštyje neturi būti pavaizduoti Rasputino nužudymo įvykiai nei feljetonu, nei eilėraščių, nei karikatūromis. Kadangi nušautas vaišėse Rasputinas buvo įdėtas į maišą, paskui vežtas į Nevos upę paskandinti, bet pats skandinimas nebuvo pavykęs, nes iš vandens buvo tas maišas su Rasputino lavonu iškilęs (mat, maiše buvo oro), tad paskui jis buvo nuvežtas į artimą miškelį, uždėtas ant malkų krūvos ir sudegintas. Taigi laikraštyje, nors ir nebūtų minimas pats Rasputinas, taip pat neturi būti nurodomas bet kokis malkų krūvos deginimas arba kokio nors maišo skandinimas. Dar buvo tame cenzoriaus rašte nurodyta, kad laik-

raštyje joks feljetonas ar kas kita nebūtų su antrašte "Ubil etu sobaku" (Nudėjau šitą šunį). Mat, kai nužudytas Rasputinas buvo įdėtas į maišą, tad tuo momentu pasisuko toj vietoj Jusupovo namų sargas, kuriam Jusupovas ištarė tokius žodžius: "Ubil etu sobaku". O sargas iš pradžių pamanė, kad jūjų senas šuo buvo nudėtas. Sargui jau anksčiau buvo nusibodę tą šunį prižiūrėti, tad jis tuo momentu buvo pradžiugęs.

Po tuo cenzoriaus raštu aš turėjau pasirašyti, prisiimdamas visą spausdinimo atsakomybę. Tik tame cenzoriaus rašte visai nebuvo nurodyta, kad redaktoriui draudžiama žodžiu išplepėti apie tokį staigmeninį įvykį, tad aš buvau nudžiugęs, kad tokius dalykus bent žodžiu galėsiu kitiems papasakoti. Ir pirmoj eilėj, kai cenzorius išėjo, visa tai papasakojau laikraščio administratoriui Adomui Dundzilai. Matyt, ir kitų Petrapilio laikraščių redaktoriai buvo panašiai pasielę, tad kitą dieną visi miesto gyventojai viską žinojo apie Rasputino nužudymą ir tos kalbos, papildytos su visokiais spėliojimais apie carinės valdžios braškėjimą, kasdien buvo rusų kartojamos.

Po keliolikos dienų teko man Nevskio prospekte stovėti prie maisto krautuvės ilgoj pirkėjų eilėj. Ir bestovint nuolat buvo girdėti žmones kalbant apie Rasputino likimą ir apie spėliojimus, kad kažkas gyvenime turės įvykti arba turės įvykti vėl kokia nors staigmena. Ir taip bestovėdamas eilėje pamačiau, kad vienoj vietoj tarp tų stovinčių žmonių iškilo dideli barniai. Mat, viena moteris, laikinai išėjusi iš eilės, po keliolikos minučių sugrįžo ir vėl atsistojo į savo vietą, bet kiti žmonės pamanė, kad ji neteisėtai į tą vietą yra įstojus ir turinti stoti į užpakalį. Po kiek laiko atsirado keli policininkai, kurie norėjo tą triukšmą sutvarkyti. Bet taip pat greitai atvyko keli raiti kazokai, ir visi manė, kad tą reikalą kazokai sutvarkys. Ir visi labai nusistebėjo, kad tie kazokai su savo nagaikomis ne žmonės, bet pačius policininkus ėmė plakti. Policininkai bijojo jiems priešintis. O žmonės tuoju visi išstojo iš savo eilės ir ėmė visi plepėti, kad jei, girdi, jau net kazokai plaka policininkus, tad jau kas nors gyvenime turi pasikeisti arba įvykti kokia nors netikėta staigmena.

Tą pačią dieną vakare man teko nueiti į teatrą, vadinamąjį "Krivoje Zerkalo". Ten užtikau atėjusius į tą teatrą kelis lietuvius, kurie taip pat žinojo Rasputino nužudymą ir apie tų kazokų užpuolimą ant policininkų. Jie visi ėmė kalbėti, kad caro valdžia jau brąskanti ir po kiek laiko galinti įvykti kokia nors revoliucija; jie dar pridūrė, kad visi žmonės, taigi ir patys rusai, laukia kažkokio perversmo. Kai mūsų lietuvių tame būrelyje vienas asmuo

pasakė, jog spėjamas perversmas galįs įvykti po kokių trijų mėnesių, tad kiti tuoju atkirtė, kad šimtmečiais viešpataujanti carinė sistema esanti įleidusi visuomenėje tokias šaknis, kad joks staigus pasikeitimas negalįs įvykti, ir turį praieiti dar ilgi metai, kol tos senosios šaknys subyrėsiančios ir nauji daigai sužaliuosią.

Iš tikrųjų įvyko nelaukta staigmena, nes nereikėjo laukti nė trijų mėnesių, kaip kad vienas pranašavo, bet užteko tik tris valandas laukti nuo mūsų tarpe iškilusio ginčo dėl perversmo. Kai baigėsi tame teatre vaidinimas, tad prisartinę prie Nevskio prospekto išgirdome susišaudymą, apie kurį praėjusios pro mus moterėlės pasakė, kad jau prasidėjusi revoliucija. Nutilus trumpam susišaudymui greitai parėjau namon ir visą naktį negalėjau miegoti, nes aplinkiniai kaimynai taip pat stovėjo ant kojų kalbėdamiesi apie visokius spėliojimus. Kai prašvito rytas, tuoju išėjau į gatvę pasižiūrėti ir pamačiau būrį ginkluotų kareivių su iškelta raudona vėliava, kurioje buvo parašas "Doloy vojnu" (šalin karas). Ir tuoju sužinojau, kad yra sukilę du pulkai kareivių. Kai tuos sukilėlius apsupo didžiausi būriai ištikimiausių carinės valdžios gerai apginkluotų kareivių, tad visiems atrodė aišku, kad tie sukilėliai tuoju būsią nugalėti arba visi sušaudyti. Sukilėliams buvo duotas trumpas laikas pagalyti ir pasiduoti. Bet ištikimieji caro kareiviai, kurie buvo apsupę sukilėlius, patys greitai perėjo į sukilėlių pusę. Visuose kituose miestuose įvyko panaši staigmena, ir visiems paaiškėjo, kad caras jau nuverstas. Panašiai ir šiais laikais, jei susidėtų kitokios aplinkybės, visoje Sovietų imperijoje galėtų įvykti panašus perversmas.

Pirmojo pasaulinio karo pradžioje (1914) teko nugirsti, kad rusų carinė valdžia yra nurodžiusi kai kurioms Austro-Vengrijos tautelėms, kad pasiduotų rusų kariuomenei, nes tokiu būdu toms tautoms būsią pažadėtos visokios laisvės, kurių trokšta tos Austro-Vengrijos tautos. Toks toms tautoms pasiūlymas daug kam atrodė tuščias darbas. Bet greitai paaiškėjo, kad tos Austro-Vengrijos tautos, ypač čekai, greitai pasiduoda į vadinamąją nelaisvę; o kai tie belaisviai patekė į Rusijos žemes gavo šiek tiek privilegijas ir buvo gerai išlaikomi ir neverčiami dirbti bet kokius darbus, tad tuoju tų vadinamųjų belaisvių vis daugiau atsiradavo ir patį Austro-Vengrija pasijuto bejėgė toliau kariauti, tik pati Vokietija gerai laikėsi ir sėkmingai mušė rusų kariuomenę. Taigi ir šiais laikais, jei iškiltų karas su Sovietų Rusija, panašus pasiūlymas rusų okupuotoms tautoms turėtų tą patį rezultatą.

Nuvertus caro valdžią ir vis dar kariaujant su vokiečiais visoje Rusijoje buvo iš visų pusių girdėti žmones kalbant, kad karas jau nusibodo ir turi būti jis baigtas. Ypač kareivių

tarpe buvo išsiplėtęs šūkis, kad karas turi baigtis. Kai nuvertus carą buvo atvykęs iš užsienio į Petrapilį Leninas, tad jis tą žmonių norą, kad karas būtų baigtas, tvirtai palaikė, kitaip sakant, jis pabrėžė, kad su Vokietija turinti būti padaryta separatinė taika. Bet visos kitos partijos griežtai nesutiko daryti separatinės taikos, nes, girdi, tokiu būdu tektų nutraukti ryšius su prancūzais ir anglais. Tačiau didesnė dalis kareivių ir didesnė dalis visų gyventojų pagėidavo karo galo, kitaip sakant — separatinės taikos, todėl nejučiomis susidarė didesnis skaičius Lenino šalininkų.

Leninas mokėjo gudriai atsižvelgti į daugumos žmonių nuomones. Kai pas jį atvykdavo pasiteirauti visokių, ne rusų, žurnalistų, tad jiems Leninas visada pabrėždavo, kad bet kokia Rusijos teritorijos tauta galinti sau reikalauti ar autonomijos ar visiškos nepriklausomybės, o pats Kerenskis, kuris buvo po caro nuvertimo aukščiausias naujos valdžios vadovas, visiems tų tautų žurnalistams pabrėždavo, kad jų tautos galėsiančios turėti tik plačią autonomiją, bet ne nepriklausomybę. Taigi tokie jo pasakymai sudarė stipresnę pagrindą arba paruošė geresnę dirvą įsigalėti vadinamiesiems bolševikams. Jei tais laikais Kerenskio valdžia būtų padariusi tokią politinę staigmeną, pagal kurią būtų pripažinta, kad tokios tautos kaip Lietuva, Latvija, Estija, Lenkija, Gudija bei kitos galėsiančios pasiskelbti nepriklausomomis valstybėmis ir kad turinti būti padaryta su Vokietija separatinė taika, tad aiškus dalykas, kad tokiu atveju nebūtų buvusi paruošta dirva vadinamiesiems komunistams įsigalėti, o pati separatinė taika su Vokietija nebūtų nutraukusi kokius nors ryšius su prancūzais ir anglais; o tais laikais ir patiems vokiečiams tas karas buvo nusibodęs.

A. Kelmutis

LIETUVIŠKA ŠEIMA

savo jaunąją kartą įrašydama nariais į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje, bus užtikrinta, kad jaunuoliai suartės su savo tautos žmonėmis, dalyvaus lietuviškame veikime ir bus auklėjami patirotinėje dvasioje. Jei gu į Jus kreipsis SLA organizatorius, sutikit jį palankiai, nes jis turi gerus patarimus apdraudęs reikaluose. Daugiau apie SLA sužinosite, jei parašysite tokiu adresu:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA,

307 West 30th Street,
New York, N. Y. 10001

FURS BY SIMON

• Custom Made Furs
• Remodeling
• Cleaning
• Repairing
• Storage
Daily 9 A. M. to 6 P. M.
Mon. & Thurs. 9 A. M. to 9 P. M.
5932 So. PULASKI ROAD
Tel. 582-0432

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrimų duomenimis
Redaguoja Med. Doktoras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

VAIKO INDIVIDUALYBĖ IR JO DRAUSMINIMAS

Ped. PETRAS MALDEIKIS, Cicero, Illinois

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santraukos tesa)

3. INDIVIDUALYBĖS IŠSIVYSTYMAS

Sutinkant, kad žmogus, atėdamas į pasaulį, savo individualybės dar neturi ir ji susidaro jam augant ir bręstant, gali kilti mintis, kad už išsivystymą yra atsakingas tik auklėjimas; būtent, kad tik auklėjimas ir aplinka suformuoja bei išvysto jame vienokias ar kitokias ypatybes. Tačiau su tuo tik iš dalies galima sutikti. Ir be jokių psichologinių apskaitymų, vien tik iš praktinio gyvenimo stebėjimo daugumas žmonių yra nuomonės, kad ne vien auklėjimas žmogų suformuoja, būtent, kad kiekvienas jau gimdamas daug ką atsineša, ko ir geru auklėjimu negalima panaikinti.

Tiesa, šiame krašte ir mokslinėje literatūroje labai dažnai rasime tvirtinimų, kad visi individualūs skirtumai pareina tik nuo aplinkos ir auklėjimo. Čia yra išsigalėjusi gana stipri materialistinė srovė, kuri nepripažįsta jokio dvasinio gyvenimo ir žmogų laiko vien chemiškai-mechaniškai veikiančiu padaru ir dėl tokio savo materialistinio nusistatymo vengia ma viso to, kas tik primintų žmogaus dvasią — atmeta prielaidą, kad žmogus turėtų kurį nors psichinį paveldėjimą. Jų teigimu, kaip neturi paveldėjimo joks mechaniskas įrengimas, taip jo negali turėti ir žmogus. Laikydami visus psichinius reiškinius vien chemiškų procesų reakcijomis, jie nepripažįsta jokio psichinio gyvenimo, tuo pačiu ir psichinių skirtingumų paveldėjime.

Išeidami iš tokio nusistatymo, jie nepripažįsta nė psichinių lyčių skirtumų, kurie kitokių pažiūrų žmonėms atrodo jau labai aiškūs. Jų tvirtinimu, nėra jokių įgimtų vyriškų ir moteriškų ypatybių. Pvz., kad mergaitės yra švelnesnės, žai-

džia su lėlėmis ir pasirenka daugiau šeimos ir namų tvarkymo žaidimus, o berniukai daugiau trankosi, pešasi ir žaidžia statybos, medžiojimo ir kariavimo žaidimus, Amerikoje labai dažnai išaiškinama tuo, kad taip yra tik dėl to, kad čia veikia tokia dvasia ir kad tėvai vaikus taip nuteikia.

Taigi, čia, gal būti, vis susiduriama su vienašališka ir nepagrįsta pažiūra, kad psichinio paveldėjimo nėra ir kad visi psichiniai skirtingumai yra tik auklėjimo ir kitokios aplinkos veikimo padaras, susiformavę iš fizinio organizmo reagavimo į įvairius žmogų veikiančius aplinkos dirginimus.

Tačiau vargiai kuri motina, pati toje pačioje šeimoje auklėjusi kelis vaikus, sutiks, kad jie visi būtų visiškai iš prigimties vienodi, kad tarp jų nebūtų įgimtų skirtingumų ir kad jų laikymasis, gabumai, palinkimai ir temperamentai pasidarytų dėl ko nors skirtingi jiems beaugant.

Panašiai ir moksle, neskaitytant kalbamos amerikinės materialistinės srovės, vyrauja įsitikinimas, kad žmogaus individualybė pareina ir nuo įgimtų pradų paveldėjimo ir nuo aplinkos veikimo bei auklėjimo.

Tik kai kur nesutariama, kas turi daugiau reikšmės — įgimtas paveldėjimas ar aplinka. Nesutariama, nes neįmanoma tuos abu dalykus praktiškai patikrinti ar apskaičiuoti. Negalima patikrinti, su kokiais paveldėjimo pradais kūdikis ateina į pasaulį. Neįmanoma suregistruoti ir visas įtakas, kokius įspūdžius jam kada padaro aplinka kiekvieną momentą ir kaip jį kada paveikia. Neįmanoma patikrinti psichinį paveldėjimą, nes žmogus iš tėvų konkrečių ypatybių nepaveldi, o paveldi tik tam tikrus pradus, iš kurių aplinkai palankiai vei-

kiant, išsivysto atitinkamos ypatybės. Pav., geriausio muziko vaikas gali būti paveldėjęs muzikinius pradus. Bet jei jis auga aplinkoje, kur nesusidurs su muzika, jo paveldėti muzikiniai pradai gali būti nuslopinti ir neišvystyti. Jo įgimtiems muzikiniams pradams išsivystyti reikalinga, kad ir iš aplinkos jis turėtų paskatinių ir sąlygas lavintis.

Bet iš kito vaiko, kuris tokių muzikinių pradų nėra paveldėjęs, nei tokia pat aplinka nei geras muzikos mokymas, kaip iš praktikos žinoma, muziko jau nepadarys.

Iš to matome, kad žmogaus individualybė pareina nuo paveldėjimo, nes žmogus paveldi iš tėvų įvairių pradų, iš kurių gali išsivystyti įvairiausios ypatybės bei sugebėjimai. O kadangi vaikai gimsta su įvairiausiais pradais, tai tose pačiose aplinkybėse viename vaike vystosi vienokia individualybė, o kitame su kitokiais įgimtais pradais vystosi jau kitokia individualybė.

Kadangi žmonės gimsta su įvairiausiais paveldėtais pradais, tai ir toje pačioje aplinkoje išsivysto žmonės labai įvairūs. Su visiškai vienodais paveldėtais pradais yra laikomi tik du vienos lyties karti gimę dvynukai. Bet ir su tais pačiais pradais ir net toje pat šeimoje jiems abiem nėra visiškai ta pati aplinka, nes toje pačioje šeimoje neišaugs visiškai tokie pat du dvynukai berniukai ar mergaitės, kurios absoliučiai viena nuo kitos nesiskirtų.

Tas įrodo, kaip labai nuo aplinkos pareina žmogaus pradų išsivystymas. Aplinka ir auklėjimas sudaro augančiam žmogui sąlygas jo įgimtiems pradams išsiskleisti ir pasidaryti jo ypatybėmis — gabumais, temperamentais, palinkimais

ir intereisais. Jei žmogui trūksta kurių nors įgimtų pradų, jame negali susiformuoti nė atitinkamos ypatybės. Taip pat, jei nebus tinkamų ir palankiai veikiančių aplinkos sąlygų, tai ir esami įgimti bei paveldėti pradai neišsivystys ir nepasireikš.

Pasiskaityti: Ankstyvasis vaikų auklėjimas šeimoje, Alvudo Leidinys, Nr. 3. Prisiuntus dolerį išsiunčiama paštu; rašyti: Alvudas, 2319 West Garfield Blvd., Chicago 36, Illinois.

SEE FOR YOURSELF GREER TRAINING HEADS TO BEST PAYING JOBS

In these BOOMING Fields
AUTO MECHANICS
AUTOMATIC TRANSMISSIONS
MOTOR TUNE UP
BODY AND FENDER REPAIR
DIESEL MECHANICS
MACHINIST, TOOL AND DIE
REFRIGERATOR AND
AIR CONDITIONING
GAS, ARC AND HELIARC
WELDING

ENGINEERING DRAWING
BLUEPRINT READING
HEAVY EQUIPMENT
OPERATORS

CONSTRUCTION EQUIPMENT
MECHANICS

NEW TWO-YEAR AUTOMOTIVE
AND DIESEL TECHNOLOGY

Complete training in our modern, well-equipped shops. Day and evening classes. Part-time job assistance while you learn. Over 100,000 successful graduates. Visit, Phone or Write for free information. No obligation.

GREER TECHNICAL INSTITUTE

Founded 1902

2230 So. Michigan
Chicago 60616
Victory 2-2300
Ask for Mr. Aye

AUKOKITE
NAUJIFNU
MAŠINŲ FONDUI

MODERNUS BŪDAS SIŪSTI

DOVANAS

GIMINĖMS U.S.S.R.

JOKIO SUPIRKIMO, JOKIO PAKAVIMO, JOKIO SIUNTIMO,
JOKIO MUITO.

Šimtai Sovietų gamintų geriausios kokybės daiktų, paruoštų pristatymui:

AUTOMOBILIAI, MOTOCIKLAI, DVIRAČIAI,
RADIO IR TELEVIZIJOS APARATAI, FOTO
APARATAI, AUDINIAI, KVEPALAI, MAISTO
PRODUKTAI, IR DAUG KITŲ DALYKŲ.

Daugelis naujų dalykų dabar gaunami ir kainos daugiausia sumažintos.

Gali būti užsakytos atostogos jūsų giminėms sveikatos kurortuose.

Užsakymai aukščiau minėtiems daiktams bus priimami ir išpildyti vienintelės firmos, autorizuotos Vnešposyltorg:

PODAROGIFTS, Inc.

220 PARK AVENUE SOUTH
NEW YORK, N. Y. 10003
Tel. 228-9547

Toji pat vadovybė, kaip
Globe Parcel Service, Inc.

(Domėkitės kada bus atidaryta dovanoms daiktų parodos patalpos.
Diena bus pranešta).

DĖDĖS ŠERNO GYVENIMO BRUOŽAI

yra geriausia dovana žiemos vakarams.

Vyresnieji Amerikos lietuviai Juozą Adomaitį - Dėdę Šerną asmeniškai pažino, skaitė jo straipsnius, knygas ir klausėsi jo paskaitų. Dabar jie gali paskaityti gražiai surašytą Dėdės Šerno gyvenimą. Jiems bus įdomu prisiminti senus laikus ir pasiskaityti gražių istorijų. Naujai atvykęs lietuviai galėtų žiemos pasiskaitymams nupirkti Antano Rūko parašytą Vienišo Žmogaus Gyvenimą - Dėdės Šerno gyvenimo bruožus. Jie pradžiugins kiekvieną, kas jį atsimeina ir pažinojo, o naujesiems ateiviams, jaunimui, rašytojo A. Rūko lengvas, vaizdus gražia literatūrine forma pasakojimas duos progos susipažinti su mūsų pirmųjų išievių šviešuolių gyvenimu ir jų kieta, ideologine veikla.

Antanas Rūkas, VIENIŠO ŽMOGAUS GYVENIMAS, Juozo Adomaitio - Šerno gyvenimo bruožai. Išleido Amerikos Lietuvių Istorijos Draugija, Chicago, 1962 m. 206 psl., kaina 2 dol.

GAUNAMA "NAUJIENŲ" ADMINISTRACIJOJE

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

DARGIO IR MONČIO PARODA

Žiūrovui vadovas nereikalingas

Praėjusį šeštadienį Čiurlionio galerijoje Chicagoje buvo atidaryta neeilinė dviejų menininkų: Alfonso Dargio ir skulptoriaus Antano Mončio paroda, dalyvaujant gausiai atsilankiusiai mūsų inteligentijai bei meno bičiuliams. Dail. Alg. Kurauskas parodą atidarė geru žodžiu ir supažindino susirinkusius su abiem pajėgiais menininkais, su jų kūryba, pabrėždamas, jog meno vertybės yra belaikės, kurios išplaukia iš laiko ir talentų bei originalumo. Juodu priklauso moderniojo meno epochai.

Stebint Dargio ir Mončio parodą, prisimena reikšmingi knygos autoriaus Sheldon Cheney "Expressionism in Art" žodžiai. Gal ir būtų tinkamas palyginimas, ypač šios parodos stebėtojiui. Jis sako:

"Netikėk, ką aš sakau, tai yra tol, kol pats padarysi išvadą po to, kai aš parodžiau tau pėdsakus arba nurodžiau kelią, kaip pamatyti, tai nepriimk pasiūlytos idėjos. Būk pastabus, tęsk tolimesnį eksperimentavimą ir turėk savo nuovoką bei patyrimą. Jeigu sakau: 'štai, čia ant drobės, plastinė organizacija, mistinis ritmiškas judėsis, kuris tėra gražesnis, negu bet kuris kitas formalus elementas tapyboje', netikėk manim, kol pats nepatirsi to pasiėpto grožio".

Tai liečia abiejų šios parodos autorių meną ir žiūrovą, kaip lygiai liečia ir daugelį kitų parodų, kur kritika nedaug tepadės. Pats žiūrovas "prisivilioja" paveikslą ar skulptūrą, bet iš tikrųjų geriau, kai pats kūrinys ateina pas žiūrovą, nes šių dienų menui nėra kriterijaus, lieka tiktai estetinis išgyvenimas, dvasinė pagava, egzaltacija arba nieko.

"Paslėptas" grožis matosi

Dail. Alf. Dargis išstatė 36 numeruotas kompozicijas, prie du dar atskirą albumą puikiausių kaligrafinės tapybos-grafikos darbų. Tai nuostabiai kruopšti technika, kurios išmokti tiktai jis tegalėjo. Kitam tokia technika bei priėjimas neįmanoma. Daugiau to: su mažom išimtim magiški, persviečiami spalviniai elementai neišskiriami iš išradingų linijų, ypač kaligrafiniuose kūriniuose. Visas kūrinys žiūrovui visiškai nestato klausimo: ką reiškia ar reprezentuoja? Gaunasi grožis, kažkokia paslėpta mistika, giliuose spalvų niuansuose ir grakščių linijų konjunktūroje. Dailininkas paveikslus surikiavo tiktai skaičiais, bet nedavė atskirų pavadinimų, gal dėl

to, kad dažnai esti abstraktiniai darbai metaforiškai pavadinami.

Didesnio formato drobėse, teisingiau—ant japoniško šilkinio popieriaus—piešti aliejiniai paveikslai, teikia naujesnio aspekto ne tiek forma, kiek spalvų savitumu, originalumu, variančių gausumu, o ypač tradicinės tapybos išsivadėjimu. Dargis, kiek teko sekti jo kūrybos raidą, ne tik kūrybiškai atsinaujina, bet įgyja ir naujesnių technikinių priemonių bei patyrimų ir moka juos ekspluatuoti. Nuo jo "Žemaičių vestuvių", kurios sukėlė nemažą triukšmelio Vokietijoje, iki šiol padarytas neįmanomai didelis šuolis, — šuolis į pasaulinio garso menininko gretas. Šį kartą jo kūriniams vietos lietuviai dar daugiau pasidžiaugs.

Dail. Alfonsas Dargis gimė Reivyčiuose 1909 m. Studijavo Kauno Meno Mokykloje, o 1936 m. gavo valstybinę stipendiją toliau gilinti meno studijas Vienoje. 1936—1940 m. studijavo Vienos Meno Akademijoje. Nesenai lankėsi Vokietijoje ir kitur Europoje, kur jam buvo surengta keletas parodų. Jo kūrinių turi šie muziejai: Memorial Art Gallery, Rochester, N. Y., Boston Museum of Fine Arts, Museum of Fine Arts, Dallas, Texas, Museum of Modern Art, New Yorke, Philadelphijos Meno muziejus, Huntington galerija, (W. Va.), University of Delaware, Nebraskos universitetas ir, pagaliau, mūsų Čiurlionio galerija Chicagoje.

Skulptorius Antanas Mončys

gyvena Paryžiuje. Dėl nepatogios transportacijos, ypač skulptoriaus darbams, prisiuntė mažesnio formato ir lengvesnio svorio 15 skulptūros darbų. A. Mončys amerikiečiams žinomas, kaip aukštai iškilęs jaunas skulptorius. Su juo reikia plačiau susipažinti. A. Mončys gimė 1921 m. Lietuvoje. Nuo 1941 m. iki 1943 m. studijavo architektūrą Vytauto Didžiojo universitete. 1950 m. baigė Freiburge (Vokietijoje) Ecole des Arts et Metiers, kurioje dėstė V. K. Jonynas ir kt. lietuviai vyresniosio amžiaus dailininkai. Išvykęs į Paryžių, ten gilino savo studijas pas O. Zadkine ir su laiku buvo pripažintas ir įvertintas modernių skulptorių tarpe.

Jaunas skulptorius Mončys, Paryžiuje ir pasiliko, nes jam susidarė palankios sąlygos tame meno centre, kad ten būdamas plačiai dalyvavo parodose ir jo kūrinius įsigijo daugelis Europos meno muziejų.

Prancūzų meno kritikai gražiai atsiliepia apie mūsų tautie-

Dail. Alfonsas Dargis

Kompozicija (aliejus)

tį, pvz.: J. G. Verot pasakė: "Mončys yra poetas, priklausęs Paryžiaus mokyklai, kuri siekia jausmų ir grakštumo pušiausvyros. Kiekviena medžiaga Antano Mončio rankose tampa gyva..." G. Boudeille rašo: "4000 menininkų darbai yra išstatyti Independent Artists Salon. Tarp jų visų Antano Mončio yra išskiriami."

Kitas meno kritikas, Jean Bouret, apie Mončį šitaip rašo:

"Apie Mončio atsiekimus pakanka pasakyti tiek, kad kaip tik tuo laiku, kai pasirodymai daugiau apeliuoja, negu realybė; kai paviršutiniškumas geriau, negu tiesa ir mada daugiau, negu kokybė, — jis kūrėjas.

"Mončys atrado didingą ritmą skulptūroje, kurį perkuria savo įsivaizduota įžvalga. Jis pats surado kelią savo išsaukta apimtimi. Jaunųjų Paryžiaus skulptorių eilėse Mončys, nėra abejonės, yra vienas iš tų, kuriam triumfo kelias atdaras".

Šitaip kalba kitataučių spauda apie mūsų jauną žemaitį — skulptorių Mončį.

Pasigerėtinos Mončo skulptūros Čiurlionio galerijoje auksuotas medis "Kaimo šventė", tai puikus grupinis ansamblis. "Trys bokšteliai", bronzos. "Architektas" (bronzos) jūry komisija atrinko Čiurlionio galerijai.

Baigiant reikia palinkėti senjorui dail. Alf. Dargiui ir debutantui Ant. Mončiui, sėkmės jų kūryboje ir norisi išreikšti dėkingumą už parodą, kurią surengė Lietuvių Jūrų Skautijos Korp! "Gintaras".

Paroda rytoj baigiasi. Atdara nuo 12 dienos iki 9 val. vakaro.

m. š.

Už Rembrandtą amerikietis sumokėjo \$2,234,400

Pirmas pirkėjas mokėjo tik 14c

Losangelietis Norton Simon Londone varžytinėse nupirko iš Sir Francis and Lady Cook Rembrandto sūnaus Titus portretą, sumokėdamas \$2,234,400.

Šis Rembrandto tapytas portretas į Britaniją pateko prieš 150 metų. Paveikslų restauruotojas, George Barker, lankėsi Olandijoje biznio reikalais. Pavėlavęs laivą, apsistojo nakvynėi pas vieną ūkininką. Ryte jis pastebėjo virš lovos berniuko paveikslą. Kai reikėjo atsiskaityti už nakvynę ir pusryčius, Barker paklausė ūkininką, kiek jis norėtų už paveikslą. Ūkininkui nei į galvą neatėjo, kad tas berniuko portretas turėtų kokią vertę, pasakė: Vienas šilingas už viską (14 centų).

Barkeris paveikslą padovanojo savo ponui Lordui Spencer, nuo kurio vėliau nupirko Lady Cook.

Norton Simon planuoja steigti savo vardo fondaciją.

RIBEROS FILOSOFAS

Šios dienos priedo pirmame puslapyje spausdina Ispanų dailininko Jose Ribera "Verkiančio filosofo" reprodukciją. Ribera gimė Cativa, Ispanijoje, mirė Neapolyje, Italijoje. Jaunas būdamas gyveno skurde. Nuvykęs į Romą, studijavo Carravaggio, Rafaelį ir Carracci. Parmoje studijavo Correggio. Jo kūryba pasižymi humanišku, liudėsiu. Neapolyje buvo paskirtas didikų dvaro dailininku.